

Vaktornets indoktrineringsprocess

Copyright © 1997, 2001 by Timothy Campbell

Översättning: Christer Johansson, 2003.
Översatt från originalartikeln "The Watchtower Indoctrination Process"

I den här artikeln kommer jag att undersöka följande processer:

Hur människor uppmuntras att studera med Jehovas vittnen

Hur människor uppmuntras att ansluta sig, döpa sig och aktivera sig

Hur människor avskräcks från att lämna vittnena

Jag kommer att säga mycket lite om giltigheten i Sällskapets Vaktornets lära. Detta har behandlats mycket detaljerat på andra håll (särskilt på andra webbsidor om vittnena som fingranskar detaljer i deras lära).

MÅLGRUPP: Den här artikeln skrevs för människor som blivit kontaktade av vittnena och vill veta vad de har att vänta sig. Den kan också intressera människor som redan är vittnen och börjar undra varför de gick med.

Vid dörren och in i ditt hem

Det är en lugn lördagseftermiddag. Du sitter i din favoritfåtölj och läser tidningen. Det ringer på dörren. Du öppnar och möts av två leende personer.

De är välklädda och bär på var sin portfölj. Ett ögonblick tror du att de tänker sälja en livförsäkring till dig, men de ser alltför glada ut för det.

Du gissar att de måste vara Jehovas vittnen, och mycket riktigt börjar de tala om ett underbart hopp för framtiden. De säger inte rent ut att de är vittnen, men när en av dem drar fram en Bibel kan du se några exemplar av Vaktornet i hans portfölj.

De frågar dig om din syn på världshändelserna och vad du tror kommer att hända om saker och ting fortsätter att försämrans. Du svarar att det finns en massa problem, och du har ibland undrat vad det kommer att leda till. Du bjuder in dem för att prata.

Normalt bjuder du inte främlingar in i ditt hem, men de här människorna ser ofarliga ut. Du har hört att Jehovas vittnen är kända för sin ärlighet. Du bestämmer dig för att du inte behöver oroa dig för dina ägodelar eller dina pengar.

Det är något annat du borde oroa dig för.

En enda väg till det utlovade landet

Jehovas vittnen är övade till att få människor att tala om "förhållandena i världen" och leda samtalet på ett sådant sätt att deras religion tycks vara ditt enda hopp. Om du inte är förberedd på deras indoktrineringsmetod, kan du dra slutsatsen att bara Jehovas vittnen kan ge ditt liv mening och skydda dig från livets prövningar och vedermoder.

Det första de gör är att odla din rädsla.

Alla är vi rädda för det okända. Vad kommer att hända i morgon? Kommer jag att få sparken från jobbet? Vad händer om det blir kärnvapenkrig? Vad händer om jag blir sjuk? Dessa "vad händer om"-frågor är de gnistor som vittnena kommer att blåsa på tills de blir en brinnande låga.

Vittnena vid din dörr har ett mål i sinnet: Att omvända dig till sin religion. Om du rent ut frågar dem om detta är deras mål, kommer de vanligen att förneka det. De kommer att säga att de är där för att tala om "förhållandena i världen" eller "Bibeln" eller "ett hopp för framtiden". Dessa undanglidande svar är förstäliga; om de rent ut sa till människor att de var där för att omvända dem, skulle ingen lyssna på dem!

För att bygga upp din rädsla, kan vittnena citera mängder av statistiska uppgifter för att "bevisa" att världen är i ett förfärligt skick. En del av deras uppgifter är riktiga, en del är gamla och en del är felaktiga.

Vem som helst kan av misstag ge felaktiga uppgifter. Men vittnena lägger fram selektiv information i avsikt att måla upp en bild av ett bedrövligt tillstånd i världen. Visst finns det mycket som är fel i världen, men det finns också många goda ting. De flesta som läser den här artikeln lever friskare – och längre – än de rikaste kungar gjorde förr i tiden.

Tillsammans med sin dystra bild av framtiden, presenterar vittnena en bild av en strålande framtid, där du kommer att leva för evigt i ett paradiset. Detta är mycket tilltalande och det är svårt att inte bli frestad. Vi längtar alla efter en "Edens lustgård", och många människor åker regelbundet på semester till sådana exotiska platser som Hawaii och Tahiti för att få smaka på lite av det goda livet.

I underläge

Hur skulle du kunna kasta ut dem när de erbjuder dig en sådan lysande framtid? Varför skulle du bli arg? Skulle inte det vara ohyfsat? Vittnena kommer längst med människor som är artiga. Hela deras arbete skulle misslyckas om människor var mindre vänliga mot oinbjudna personer som knackar på deras dörr.

Jag menar inte att du skall vara otrevlig mot människor som besöker dig oannonserat. Men, om du tänker debattera med vittnena, kom ihåg att de är väl tränade. De har ett möte varje vecka (Skolan i teokratisk tjänst) som är utformat för att hjälpa dem att lägga fram idéer på ett övertygande sätt."Medelvensson" är inte lika väl kvalificerad att argumentera i sådana frågor.

Även om du är välutbildad och värtalig, är du troligen

inte väl bevandrad i religiösa frågor. Vittnena ”lever, äter och andas” sin religion och kan krossa de flesta människor i en debatt. De känner sin lära mycket väl, eftersom de kontinuerligt studerar den. De har fått lära sig svar på praktiskt taget varje invändning, vilket påminner om försäljarens credo: ”Om du kan svara på varje invändning, då är varan såld.”

Om du kan svara på varje invändning, betyder det ändå inte att du har rätt (eller att produkten du säljer är bättre än de andra). Det betyder bara att du är bättre i debatter än den andra personen. Bondfångare säljer sin sak genom att övertyga människor om att det till synes omöjliga faktiskt är möjligt. (Jag jämför för övrigt inte vittnena med kriminella, utan demonstrerar bara principen att ”slagkraft är inte laga kraft”. Det som ser ut att vara för bra för att vara sant är vanligen inte sant.)

Trots all sin skicklighet är inte vittnena oöverbärliga debattörer. Det är möjligt att slå hål i deras retorik – speciellt om du är bekant med deras lära, eller har god bakgrundskunskap i Bibeln, vetenskap eller historia. I sådana fall kommer vittnena finkänsligt att gå förbi frågan. (Den här debattekniken, och andra, är beskrivna i artikeln ”Debating with Jehovah's Witnesses”.)

Ett konkret hopp och en tydlig väg

Vittnena vid din dörr är inga lurendrejure. De flesta av dem är uppriktigt glada över att vara vittnen och är inte besvärade av sin religions historia. Inte heller störs de av att deras religion inte stämmer överens med vetenskapen, eller att den har gjort en massa förutsägelser som inte har slagit in.

Som fallet är med de flesta religioner, är det den ogripbara gruppandan som ger vittnena mycket, snarare än specifika läror. Som vittnen umgås de regelbundet med trevliga människor som delar samma uppfattningar och värderingar.

Dessutom ser alla vittnen fram emot en och samma sak: En värld där plåga och lidande är borta. Vem kan inte gripas av en dröm om evig lycka? Du kan tvivla på att vittnena har den ”sanna religionen” (vad det nu betyder), men du bör inte tvivla på deras uppriktighet. Samtidigt skall du inte förväxla uppriktighet med sanning. Det finns hur många religioner som helst som tror precis lika starkt att de har sanningen.

Om du frågar ett vittne vid dörren om du måste bli ett vittne för att bli ”frälst” på domens dag (för vittnena känd som Harmageddon), kommer de i de flesta fall att ge dig ett vagt svar. Vittnena får lära sig att det inte passar sig att säga att bara Jehovas vittnen kommer att bli räddade, så de kommer att säga något i stil med: ”Bara Gud kan bedöma människors hjärtan.”

En del vittnen tror faktiskt att även andra än vittnena kan bli frälsta, eftersom de aldrig uttryckligen fått lära sig något annat. I praktiken blir emellertid vittnena hela tiden lärda att deras religion är den sanna religionen och att Gud föraktar alla andra. Antydningen är tydlig nog.

Så alltigenom förnuftigt

Medan vittnena i ord kan uttrycka att Gud möjligen kan godkänna en del icke-vittnen, visar de genom sin attityd att de menar att Gud godkänner dem och inga andra. Detta märks inte med en gång.

I allmänhet kommer vittnena vid din dörr att tala om för dig det du vill höra. De vill undvika att (för att använda deras terminologi) få dig att ”snava”. Deras avsikter kan tyckas goda, men detta kan leda till att den bild du får är förvrängd.

Vittnena är försiktiga när de får frågor om kontroversiella inslag i sin religion, sådant som blodtransfusioner, uteslutningar eller misslyckade förutsägelser. De flesta frågor om sådana ämnen kommer att viftas bort med ett skratt: ”Å nej, det där stämmer inte! Så är det inte alls!”

Så kan det vara även om du fattat allt exakt rätt. Vittnena är så försiktiga med att få folk att ”snava” att de är redo att ”tvätta” sina trosuppfattningar (även i närvaro av ett annat vittne).

Du kanske kallar sådana undanflykter ”lögn” eller ”falska anspråk”. För ett vittne är det bara så att du inte är redo för hela sanningen. De ger dig den enkla versionen först, i syfte att rädda dig ur Satans klor.

Låt oss inte vara alltför kritiska mot det här tillvägagångssättet. Vem av oss har inte gjort något liknande, tummat på sanningen för att få igenom vår sak?

Mera ve och elände

Medan de talar om hur ond världen är, kan vittnena fråga dig om du har haft några personliga problem. Om du har det, har de botemedlet. Har en släkting gått bort nyligen? Du får träffa dem efter uppståndelsen. Har du skilt dig? Du kan finna tröst och umgänge bland goda människor – sådana som vittnena.

Även positiva ting kan användas för att skapa oro. Har du just blivit välsignad med ett barn? Är du inte bekymrad över att uppfostra ditt barn när världen ser ut som den gör?

För övrigt lägger inte vittnena fram sin inbjudan till dig så rakt på sak som genom att säga: ”Du borde bli ett Jehovas vittne”. Inbjudan är antydd (snarare än uttryckt) genom att de erbjuder dig sitt sätt som den idealiska lösningen på vilket som helt verkligt, inbillat eller överdrivet problem. För att skapa ett behov av en ”lösning” är vittnena experter på att slå ner modet på människor. De beklagar sig över att ondskan tycks öka och över alltings allmänna sönderfall. De framhåller också bristerna hos ”världens regeringar” (även om de inte brukar kritisera någon specifik regering, eftersom de i teorin är icke-politiska). Hur optimistisk du än är, kommer de att försöka få dig att medge att saker och ting är värre än de någonsin varit. Du kan entusiastiskt tala om fantastiska framsteg i fråga om vetenskap, medicin, tolerans och mänskliga rättigheter, men de kommer varje gång att snäsa av dig med ett motexempel på ohyggliga faser. I den här skedet av sin framställning vill de inte se dig glad.

En annan vanlig måltavla är andra religioner och deras prästerskap. En del vittnen kan tala i timmar om skandaler där kyrkans män varit inbegripna. Som exempel kan de ta en historia om en präst som begår övergrepp mot barn och använda detta som exempel på hur usel hela hans religion måste vara. Sådana generaliseringar är naturligtvis ett billigt propagandatrick, men många människor ser inte detta med en gång.

Vittnena vill att du skall förstå att alla andra religioner är fördärvade och kommer att citera olika bibelverser för att visa att de – och bara de – lever upp till Guds förväntningar.

Återigen skall du vara noga med att inte ta deras uttalanden för vad de ser ut att vara. Vittnena är till exempel förtjusta i att påminna oss om att de inte går ut i krig, och en del av dem säger (och tror) att det inte finns några andra religioner som handlar på samma sätt. (Förutom vittnena, är kväkarna också välkända som vapenvägrare p g a samvetsskäl.)

Delmålet

Vittnena väntar sig knappast att du skall "skåda ljuset" under ett enda besök. Om du visar intresse för deras budskap, kommer de att göra upp om ett återbesök. Fortsätter du att visa intresse, kommer de att förklara att dina frågor skulle bli mer effektivt besvarade genom ett mer formellt arrangemang – ett kostnadsfritt bibelstudium en gång i veckan.

Eftersom de tycks vara trevliga människor, kanske du går med på dessa regelbundna besök. Det är trevligt att få sällskap och så gott som alla är intresserade av att veta mer om Bibeln.

"Bibelstudiet" är i praktiken ett bokstudium. Du kommer att få börja studera i en bok för nybörjare. En Bibel kommer att ligga på bordet under studiet, men den mesta tiden kommer att ägnas studieboken. De kommer att förklara att när allt kommer omkring är Bibeln så lång och komplicerad, så detta är ett mer ordnat sätt att lära sig vad Bibeln verkligen säger.

Checklista

Här är några av de ting du kan vara uppmärksam på när Jehovas vittnen kommer till ditt hem...

Naturliga orsaker till rädsla framhävs och förstärks

Vaghet i fråga om det verkliga målet med besöket (diskussion kontra omvändelse)

Selektiva, obevisade påståenden om världens tillstånd

Ett tilltalande löfte om ett paradys

Din artighet och relativa oerfarenhet utnyttjas

Skicklighet i att övervinna hindrande invändningar

Uppriktig tro på vad de predikar

Antydningar att deras sätt är det enda sättet

Förvrängningar och rentvående av känsliga lärofrågor

Tråkiga erfarenheter anges som ett skäl att sluta sig till dem

Glada erfarenheter vänds till ett skäl att ansluta sig

Pessimism om mänsklighetens framtid (om inte Gud ingriper)

Kritik av regeringar och prästerskap

Återbesök förbereds och (eventuellt) ett bibelstudium

Den nyomvändne

När du en gång har gått med på att ta del i ett kostnadsfritt bibelstudium, blir du indragen i en process med målet att sporra dig till att gå på vittnenas möten och så småningom bli döpt. Det här långsiktiga målet nämns dock inte ännu. Det som betonas är att lära sig "vad Bibeln säger."

Faktum är att om vi frågar din lärare om hennes motiv (vi antar här att din studieledare är en kvinna), kommer hon att säga något i stil med: "Jag vill bara hjälpa dig att förstå Bibeln". Om du frågar: "Försöker du få mig att gå med i er religion?" får du troligen ett diplomatiskt svar, i stil med: "Det är ditt beslut, inte mitt." Ett kostnadsfritt bibelstudium är för övrigt det enda tillfället då en kvinna formellt kan undervisa dig om vittnenas läror. Vittnena tillåter inte kvinnor att tala från podiet i sina Rikets salar (mötesplatser), även om kvinnor får uppföra korta skådespel för att demonstrera någon lärofråga.

För det mesta kommer studieledaren att be dig att i förväg läsa igenom stoffet i studieboken inför nästa lektion. I så fall kommer hon troligen att be dig att stryka under svaren till de repetitionsfrågor som finns längst ner på varje sida. Hon kommer att förklara att detta är för att snabbt hitta svaren under studiet, eller i fall en familjemedlem skulle vilja veta vad du har lärt dig. Denna förberedande läsning och att stryka under är en effektiv studieteknik, men det är också en subtil och kraftfull indoktrineringsmetod. Detta kommer att behandlas mer i detalj senare, i avsnittet "Repetition och eftertryck".

Nya Världens översättning

Om du inte uttryckligen begär något annat, kommer din lärare att använda Nya Världens översättning av Bibeln, som är den översättning som vittnena normalt använder. Det är en någorlunda exakt översättning av Bibeln (så vitt jag kan bedöma), men vissa verser som tycks motsäga vittnenas läror har översatts med hänsyn till dessa läror. Finns det två sätt att översätta, kommer Nya Världens översättning alltid att välja den som stämmer bäst med vittnenas lära, även om grunden till att återge texten så är svag.

Din studieledare kan förklara att hon tycker om att använda Nya Världens översättning eftersom den är skriven på modern och enkel engelska [eller svenska]. Det stämmer rätt bra, NV är ganska lättläst. [Troligen stämmer detta bättre på den engelska versionen än den svenska; mitt intryck är att den svenska ofta använder ett både tillkrånglat och klumpigt språk. Övers. anm.] Men om du använder NV som enda referens, kommer du aldrig att få reda på när en alternativ översättning säger emot det som vittnena tror. Som ett exempel på det här problemet, jämför lydelsen i Johannes 1:1 i NV med lydelsen i nästan vilken annan Bibel som helst. Vittnena

är icke-trinitarier – de tror inte att Gud är ”tre i en”. Deras Bibel har framställts med detta i minnet. Det finns argument för och emot NV:s återgivning av Johannes 1:1, men få översättare godkänner den översättning vittnena valt.

Twistefrågors betydelse

Vittnena tror att de är den enda ”sanna” religionen, och din studieledare kommer att ta upp flera twistefrågor för att visa att bara vittnena har Guds vägledning.

Vittnena kommer till exempel att försöka bevisa för dig att de är de enda som bokstavligt talat predikar ”i Guds namn”. De säger att ingen annan religion använder Guds namn så frekvent, eller med sådan glöd. Det kan tyckas som ett övertygande argument, eftersom man måste fråga sig vad Gud skulle tycka om att få sitt namn felaktigt uttalat. (Se Appendix 1 – Guds namn)

Att ”använda Guds namn” är mycket viktigt för vittnena, och din studieledare kommer att göra detta till en fråga av stor betydelse. Allteftersom studiet framskrider kommer du faktiskt att upptäcka att din studieledare ”bevisar” sin religions giltighet genom att fokusera på frågor som de flesta människor tycker är bagateller.

Till exempel är vittnena angelägna om att bevisa att Kristus avrättades på en träpåle i stället för på ett kors. Detta är ”viktigt”, säger de. Du kommer också att få höra att det är en överträdelse mot Gud att fira jul eller födelsedagar. (Se Appendix 2 – Firande av högtider)

Det kan ha en djupgående verkan på dig att få denna ”information”. Om du håller med studieledaren om att dessa ting har stor betydelse, kommer du inte att kunna undgå att lägga märke till att bara vittnena bryr sig om sådant.

Med sådana metoder övertygar vittnena dig om att de är den enda religion som gör det som är Guds vilja.

Valda verser

Så gott som varje bok som handlar om Bibeln kommer att stödja sina bestämda påståenden med en rad bibelverser som det är tänkt att du skall slå upp. Det är svårt att veta hur man annars skulle göra, men det betyder att varje vers rycks ut ur textflödet, så att sambandet med den omgivande texten går förlorad.

Vittnenas böcker är inga undantag. I många fall är versen tydlig nog: ”Du skall icke dräpa”, kan knappast läsas på mer än ett sätt, och människor vet redan att det kommer från de tio budorden. Men i en del fall kan den omgivande texten drastiskt ändra versens innebörd.

Vittnena har till exempel en lära som grundar sig på Jesu liknelse om ”den trogne och omdömesgille slaven”. Genom att välja ut vissa verser kan de backa upp sin mycket speciella tolkning (som är att Jesus förutsade närvaron av särskilda ”män med kunskap”, särskilt Sällskapet Vaktornet). Men om du läser liknelsen (som vid närmare granskning visar sig vara två liknelser), kommer du att hitta detaljer som inte stämmer in i vittnenas lära. (För

att se själv, läs Matteus 24:45 fram till Matteus 25:30).

Genom att plocka verser här och där kan man få Bibeln att säga vad som helst. Vittnena anklagar andra religioner för att göra detta, och de andra religionerna säger det samma om vittnena.

Studieboken du använder i ditt kostnadsfria bibelstudium kommer ibland att citera den aktuella versen som behandlas. Detta gör att man inte ser den omgivande texten. Återigen skall sägas att detta är ett problem med alla böcker som skrivs om Bibeln – inte bara vittnenas böcker – men det leder fram till frågan om inte något som kallas ett ”bibelstudium” faktiskt borde använda Bibeln som sitt främsta studiematerial. Om du frågar din lärare varför du använder en bok och inte Bibeln själv, kommer hon troligen att upprepa sitt argument att det går snabbare och lättare att använda en studiebok. På det viset får inte Bibeln tala för sig själv. Den står och faller inte på sina egna meriter. Snarare kommer den att användas för att ”bevisa” påståenden som görs i boken.

Naturligtvis kan man nu ställa en känslig fråga: Är Bibeln en fullkomlig bok, med det slutgiltiga svaret i alla ämnen? Vittnena tror att Bibeln skall läsas bokstavligt, utom när den själv uttryckligen säger att något är bildligt framställt, eller när de tror att den talar i symboler – vilket är rätt ofta.

Delar du inte denna tro, är det inte sannolikt att vittnena kommer att erbjuda sig att studera med dig. Deras obestridda (och inte förhandlingsbara) tro är att Bibeln inte innehåller några fel, några legender, muntliga traditioner eller rent mänskliga uppfattningar.

Litteraturen

Vaktornets studieböcker och tidskrifter är kraftfulla verktyg för indoktrinering. De inriktar sinnet på undervisningen från den ”styrande kretsen” (de män som utformar Sällskapet Vaktornets lära). Du uppmuntras inte att dra slutsatser enbart utifrån Bibeln.

Även om dessa böcker och traktater (bland vittnena kända som ”litteraturen”) ofta hänvisar till Bibeln, kommer det typiska vittnet att läsa hundratals ord ”litteratur” för varje ord av bibeltext. Så trots att de blir väl bekanta med Bibeln, blir de ännu mer familjära med den styrande kretsens tolkningar.

Detta är varken uppenbart eller synligt för de flesta vittnen, eftersom litteraturen kan behandla samma ämne gång på gång, med olika ord. Det Bibeln säger är däremot ”hugget i sten”. Så när vittnena tänker på en särskilt fråga, kommer de att minnas några få relevanta bibelverser och omedvetet dra sig till minnes en stor mängd tolkningar som den styrande kretsen har uttalat.

Repetition och betoning

Repetition är en kraftfull metod som används för att hamra in den styrande kretsens tolkningar. Inte så många tänker på att samma frågor och idéer repeteras gång på gång. Ändå tjänar denna konstanta betoning på särskil-

da uppfattningar som en sorts ”vittnenas katekesförhör.” Låt oss se hur det här fungerar under ditt kostnadsfria bibelstudium.

En dag eller två före studiet, skall varje avsnitt eller kapitel som skall studeras först läsas igenom enskilt av den som studerar. Längst ner på varje sida finns frågor till varje paragraf i texten. Den som studerar stryker sedan under svaren. Nästan undantagslöst har varje fråga ett svar innefattat i en enda mening i paragrafen. För att hitta svaret ögnar man igenom paragrafen en andra gång. Att stryka under svaret betyder att man läser det en tredje gång.

Under studiet kommer din studieledare att läsa paragrafen högt (eller be dig göra det). Detta blir fjärde gången du hör var och en av de understrukna meningarna. Hon kommer sedan att fråga dig om svaret, som du läser upp från boken.

På det viset kommer du att ha läst svaret fem gånger innan du är klar med det. Om du läser ungefär så bra som genomsnittet kommer du att ha memorerat meningarna vid andra eller tredje genomläsningen. Dina tankar kommer att börja vandra lite under den fjärde eller femte läsningen. Här ligger faran: Du kommer inte att ägna uppmärksamhet åt vad som egentligen sägs.

Detta är mekanisk inläring, som när du lär dig multiplikationstabeller utantill. Genom att repetera samma svar om och om igen, fäster du dem djupt i ditt minne. Faktum är att du blir uttråkad av svaret och vill gå vidare till något annat. Följden blir att du inte ifrågasätter svaret.

De flesta x-JV (f d Jehovas vittnen) pekar på ”leda” som ett av de värsta inslagen i religionen. Det konstanta upprepandet är oinspirerande, och det slutar aldrig. Ett ämne som du studerat den ena månaden kan poppa upp i lite varierad form nästa månad, och än en gång repeterar du samma gamla svar (kanske i lite annorlunda ordalag).

Effekten är nästan hypnotisk. När du är i ett trance-liknande tillstånd, (orsakat av leda eller repetition), går sinnet in i ”autopilotläge”, och reaktionerna är instinktiva snarare än kritiska.

Om du till exempel kör din bil på en lång, enformig motorväg, kommer ditt sinne att börja vandra. Till sist kommer du att komma fram till ditt mål och inte minnas hur du kom dit. Ett sätt att förklara det är att du inte behövde fatta några beslut längs vägen. Din kropp befann sig i bilen, men ditt sinne var tusen mil bort, bildligt talat.

Vaktornets litteratur är faktiskt rätt välskriven, med tanke på dess syfte att informera ett stort spektrum av människor med olika utbildningsnivåer.

Den använder ett enkelt språk – du behöver sällan konsultera en ordbok. Men till och med denna brist på utmaningar kan få en att somna. För de flesta människor tar själva enkelheten i texten bort spänningen och utmaningen i läsningen.

Jehovas vittnen har anklagats för att söka sina byten

bland okunniga, utbildade människor. Det är troligen mer korrekt (och mindre cyniskt) att säga att deras litteratur lätt kan förstås av vem som helst.

Detta är en beundransvärd prestation, det är bara det att när du en gång behärskar det grundläggande materialet, finns det inget djupare för dig att studera. Det ”tunga” tänkandet äger rum vid Vaktornets huvudkontor, och gemene man avråds starkt från att utforska alternativa tolkningar. Faktum är att de kan bli utdrivna från församlingen om de gör det – detta kommer att dryftas mer i detalj i avsnittet ”Till vem skall vi gå?”

Frågat och besvarat

Man skulle kunna analysera Vaktornets litteratur på många sätt för att visa hur det påverkar sinnet till att godta allt som sägs utan att ifrågasätta, men det ligger utanför ämnet för den här artikeln. Jag skall begränsa mig till att beskriva ytterligare en teknik.

Vaktornets litteratur har en märklig vana att först ställa en fråga och sedan besvara den omedelbart efteråt. Den gör detta obevekligt, och frågan/svaret-kombinationen ger dig inte tid att tänka över det svar du blir serverad, eftersom du, när du läser svaret, redan är inne i nästa mening. Här är ett exempel, slumpmässigt hittat genom att bläddra i ett exemplar av 1 septemberrumret av Vaktornet för 1996. På sidan 14 sägs det:

”Vad är syftet med detta förbund? Det är att frambringa en nation av kungar och präster som skall välsigna hela mänskligheten. (2Moseboken 19:6; 1 Petrus 2:9; Uppenbarelseboken 5:10) Det mosaiska lagförbundet frambringade aldrig denna nation helt och fullt...”

Strunta i vad texten egentligen handlar om ett ögonblick och notera hur frågan ställs, sedan besvaras och efter det följs av en rad bibelverser att slå upp. Om du bestämmer dig för att slå upp dessa, kommer du att titta efter bevis för att det som just konstaterades är korrekt. Eller mer sannolikt, du kommer att göra som de flesta gör: Skumma igenom verserna och tänka: ”Ja, jag antar att de är tillämpliga eftersom de hänvisar till dem”, och sedan gå vidare till nästa mening.

I ingetdera fallet kommer du att stanna upp och säga: ”Vänta lite, stämmer verkligen det där påståendet?” Detta särskilt om du stöter på påståendet under ett bibelstudium eller ett möte; ingen kommer att vänta på dig medan du väger för och emot.

Naturligtvis måste alla bibelkommentarer göra påståenden och sedan backa upp dem. Men varför använder Vaktornets litteratur denna speciella fråga/svar-stil så ofta? En möjlighet är att den styrande kretsen medvetet införde fråga/svar-tekniken (dvs. ”stryka under” och ”omedelbara svar”) för att hypnotisera människor och forma dem efter sin egen vilja. Jag tror inte att den styrande kretsen är så cynisk. Ett mer trovärdigt skäl är att dessa tekniker återspeglar ett inslag i vittnenas kultur. Vittnena lägger sig till med tron att för varje fråga finns ett ”sant” svar. Om den styrande kretsen (genom sin litt-

teratur) framställer en fråga, förväntas de också erbjuda ett svar. Vittnena tycker inte om ”grå områden”. En av de främsta fördelarna med att vara ett vittne är just att du har svar på allting. Många av svaren kanske inte är sanna, men de är svar. I ett liv fullt av tvivel och osäkerhet får ett vittne stor frid i sinnet helt enkelt genom att tro att det finns människor som ”vet”. Då och då kanske de måste leva ett liv tvärt emot sin egen natur, eller ignorera ett gnagande tvivel, men belöningen är en känsla av säkerhet.

Med andra ord ger den styrande kretsen vittnena precis vad de vill ha.

Att lämna det gamla livet

Efter några månaders bibelstudium kommer din lärare att börja pressa på för att få dig att ”gå framåt” och engagera dig mer.

Du kanske blir inbjuden att följa med henne i predikandet från dörr till dörr, som en iakttagare. ”Det är inte så svårt som du tror”, kanske hon säger (och faktiskt är det inte så stressande som människor föreställer sig).

Hur som helst är ditt första äventyr från dörr till dörr en sorts initiationsrit. Även om du kanske håller dig i bakgrunden och inte säger något, så är du ute på gatorna tillsammans med Jehovas vittnen. Din blotta närvaro är ett budskap till världen, och till dig själv.

Dessutom, när du möter en del otrevliga människor vid dörrarna, kommer du oundvikligen att bindas närmare till vittnena genom att ni tillsammans utstår lidande (eller förföljelse, för att använda vittnenas term). Det här är en början på ”vi och dem”-mentaliteten, som odlas omsorgsfullt av vittnena.

Du kanske inte känner dig redo för att följa med och se hur dörr-till-dörr-predikandet går till. Det finns andra sätt för din studieledare att påverka din inställning, för att få den mer i överensstämmelse med vittnenas.

Om det är rätt tid på året, kommer din lärare nästan helt säkert att inbjuda dig att närvara vid ”Åminnelsen” (beskriven i Appendix 2). Detta är en oförarglig, rätt torr ritual som äger rum en gång om året i vittnenas Rikets sal (mötesplats). Din lärare kommer att inbjuda dig i hopp om att du kommer att inspireras av den kristna andan bland människorna på Rikets Sal. (Se Appendix 3 – Kristen anda)

En titt bakom masken

När din studieledare tycker att du är redo för det, kommer hon gradvis att börja presentera de restriktioner som läggs på vittnena för dig. Hon kommer dock att närma sig det här ämnet försiktigt. Kanske förklarar hon att ”det här är principer som en god kristen följer medan han uppodlar ett rent samvete”. (Se Appendix 4 – Vittnenas språk)

Till exempel kan du avrådas (eller ”varnas”) för att läsa material som inte framställts av Sällskapet Vaktornet. ”De här människorna har inte Jehovas vägledning,”

kommer du att få höra. På den här punkten i indoktrineringsprocessen kommer du troligen att ta det här rådet till hjärtat. Din studieledare kan t o m hjälpa dig med att kasta bort böcker som är ”nedbrytande” (ett koduttryck som betyder ”inte från Vaktornet”) snarare än ”uppbyggande”.

Du kommer vidare att få råd om vilka TV-program som är ”passande” (ett annat kodord, som betyder “acceptabla för Sällskapet Vaktornet”). Du kan t o m få råd om ditt yttre, i så fall kanske din garderob börjar förändras starkt i riktning mot det mer konservativa. Du vill väl inte ge ett dåligt vittnesbörd för människor genom ditt sätt att klä dig, eller hur?

Dessa till synes välmenande små råd är de första stegen på vägen mot att ta ifrån dig kontrollen över ditt liv. Det kanske inte ser ut som om du behöver offra så mycket just då, men det handlar om början på en helt ny livsstil, där Sällskapet Vaktornet har åsikter om minsta detalj i din existens: Vad du läser, vad du har på dig, vad du ser på, vad du äter, vem du lyssnar på, hur du utövar ditt sexliv, t o m hur du bör tänka.

En förändring av perspektiv

Dina vänner och din familj kommer säkert att notera de här förändringarna i din livsstil och ditt uppförande. De kanske uppskattar de positiva förändringarna (inbegripet ditt gladare humör, om du känner att du till sist har funnit den sanna religionen). Men rent allmänt tycker människor sällan om förändringar hos sig själva eller sina vänner. Även förändringar till det bättre kan möta kritik (för att inte tala om inskränkningarna i din frihet och i ditt självbestämmande).

Din studieledare kommer att varna dig för att det här motståndet kommer direkt från Satan, som inte vill att du skall lära känna ”sanningen”. Det avslöjandet kan ge dig en speciell känsla av stolthet, eftersom du plötsligt tycks ha blivit inbegripen i den yttersta kampen mellan det goda och det onda. Du kanske också imponeras av din lärares till synes påtagliga kunskap om – och förmåga att förutspå – Satans trick.

Ur ett annat perspektiv är det dock något olycksbådande som äger rum. Du får lära dig att se dina vänner och din familj som verktyg som Djävulen kan använda för att ”sätta dit dig”. Om dina närmaste vänner försöker få dig att tänka efter noga innan du ansluter dig till vittnena, kanske du ifrågasätter deras motiv: Är de verkligen bekymrade för mig, eller är detta bara ännu ett av Satans trick?

När du en gång börjat tänka i sådana banor, börjar världen delas upp i två sidor: De goda människorna (dvs. vittnena) och de onda (dvs. icke-vittnen).

Den här attitydförändringen är knappast märkbar i början, men just det subtila i den är vad som gör den så farlig.

Detta är tyvärr precis vad vittnena vill. De har ett behov av att driva in en kil mellan ditt ”gamla” jag och ditt

”nya” jag. När du en gång fått deras illusoriska syn på världsalltet inpräntad i dig, kommer du att se dolda motiv och gömda faror överallt. Satan väntar bakom nästa hörn! Han lurar i väggarna! Du kan tycka att det verkar otroligt att du någonsin skulle förändras så mycket. Men när vittnena en gång har fått dig att betvivla dina vänners och din familjs goda avsikter, flyttar du gradvis in i ett tomt rum. De enda som kan fylla tomheten är Jehovas vittnen.

In i Rikets sal

När du går framåt från att ha ett kostnadsfritt bibelstudium till att vara med på möten i Rikets sal, gör detta helt naturligt alla i församlingen glada. Du kommer att bli särskilt uppmärksam, som en speciell person – det är nästan som en smekmånad.

Detta kan vara en gripande upplevelse. Om du tidigare hörde till en annan kyrka eller organisation, kan du ha känt att du fanns i bakgrunden – du var bara en av många medlemmar. Men nu ser du hjälpsamma, leende människor omkring dig. Du är medelpunkten! Du är också på något sätt i underläge. Detta överflöd av omtanke som du får i början kan nog vara äkta och från hjärtat, men det kan också vara förvirrande och vilseledande.

Den omsorg du visas när du först kommer till Rikets sal kan få dig att tro att du – till sist – har hittat en plats där det verkligen finns ”äkta kärlek för alla”. Men det är lätt att förväxla en plötslig förälskelse med ”den stora kärleken”. Medan vittnena är uppriktigt glada över att se en möjlig ny anhängare, så har de också en mission att utföra: De måste hjälpa till med att ”rädda” dig genom att få dig att fortsätta att komma tillbaka till mötena.

Vittnena kommer att småprata vänligt med dig, leta efter gemensamma intressen, le, utbyta komplimanger, lyssna uppmärksamt, le igen, och säga praktiskt taget vad som helst för att hålla dig på gott humör. Det är detta som kallas att ge ”ett gott vittnesbörd”. De vill göra ett så fantastiskt intryck på dig som möjligt för att du säkert skall förstå att du har kommit till ett Guds hus.

Så gott som alla religioner gör detsamma.

Under den här smekmånaden kommer församlingens äldste att dunka dig i ryggen (bokstavligt eller bildligt) för att du gör så ”fina framsteg”. Du kanske blir hembjuden på middag. Någon kanske kommer på att de har en kostym de vuxit ur som skulle passa dig perfekt.

Vem skulle inte bli överväldigad?

Tyvärr är det som talesättet säger, ”ingen smekmånad varar för evigt”. Som med alla relationer kan du inte förvänta att den inledande passionen skall fortsätta att vara lika stark.

I anti-kult-litteratur kallas den här uppvisningen av vänlighet och omtanke för ”love-bombing”. Jag tror inte det är korrekt att använda den termen här eftersom jag inte

betraktar vittnena som en kult. (Se Appendix 5 – Kulter). Hur som helst, vad du än kallar den här anstormningen av bifall som är så stärkande för din självkänsla, så bryter den verkligen ner ditt försvar. Du vill att kärleken skall fortsätta att komma, och du kommer att finna att du är redo att offra nästan vad som helst för att hålla kvar den här känslan. Om inte detta är en glimt av paradiset, vad kan då vara det?

Uppbyggande uppmuntran

”Vara uppbyggande” betyder med vittnenas språkbruk ”att göra någon glad”. ”Uppmuntran” betyder ”att egga någon att växa som kristen”.

Ex-vittnen har en lite fördomsfull syn på de här definitionerna. Jag har hört ex-vittnen definiera ”uppbyggande” som ”något trevligt man säger om något dödråkigt”. På liknande sätt kan ”uppmuntran” omdefinieras till att betyda ”att få någon att arbeta hårdare för Sällskapet Vaktornet”.

En fråga om perspektiv, kanske?

När du börjar vara med på Rikets sal, kommer du att få del av mängder av ”uppbyggande uppmuntran”. Det är bara naturligt att vittnena vill visa dig den goda sidan av sin religion, medan man tonar ned de mindre tilltalande delarna (sådant som inskränkningar och fördömanden).

Först kommer vittnena att hålla med (om än med vissa förbehåll) om i stort sett allt du säger. Ja, jag kan förstå att du ser det på det sättet. Denna synbara tolerans för nya idéer är, tyvärr, inte något som kommer att bestå; det är bara ännu ett exempel på den låtsade resonlighet som beskrivits tidigare (Se ”Så alltigenom förnuftigt”). Som du senare kommer att upptäcka, tillåter inte Jehovas vittnens styrande krets kritiska kommentarer från den vanlige medlemmen – och ännu mindre från besökare!

Svar på allt

I den här fasen när du besöker Rikets sal, kanske vittnena börjar ställa spetsfundiga frågor beträffande Bibeln. Om du inte är skolad i Bibeln, kommer du inte att kunna besvara dessa frågor, men det kan vittnena. Vad man än kan säga om vittnenas bibeltolkningar, kan man inte förneka att de kan mycket om Bibeln, på ett amatör-mässigt plan.

Genom att visa hur skickliga de är på att munhuggas om Bibeln, ger vittnena dig intrycket att de kan besvara varje fråga du skulle kunna komma på att ställa. Det här är en avgörande del av indoktrineringen, det är bara det att den också är starkt ironisk, eftersom vittnena inte vet att de själva är fångade i samma fälla.

Det här ”spelet” beskrivs väl på sidan 120 i boken ”The Trumpet of Prophecy” (kursiveringar tillagda):

”Vad som är sociologiskt intressant beträffande Jehovas vittnen är att de erfar psykologisk tillfredsställelse genom att uppfatta ett sammanhängande mönster i sina läror oavsett eventuella inre motsättningar, och att, även

om de lägger märke till motsägelser, de kan avsäga sig ett personligt ansvar för sina egna trosuppfattningar i den säkra förvisningen att någon, någonstans inom Sällskapet Vaktornet måste vara i stånd att lösa problemet.”

Det stämmer: Varje vittne som gick med som vuxen fick intrycket att svaren alltid finns någonstans där ute. Om de inte kan finna svaret (resonerar de), måste det bero på att de inte letar tillräckligt mycket. I vilket fall kan de alltid falla tillbaka på den sista desperata lösningen som nämns i ”The Trumpet of Prophecy” (samma sida): ”En underförstådd förutsättning i argumentationen är vanligen att om de uppfattade motsägelserna verkligen existerade, så skulle inte trosuppfattningarna blivit så allmänt godtagna.”

Det är på det här stadiet som indoktrineringen slutar att använda sig av påståenden och bevis och flyttar över till trons område. Svaren du söker finns där ute, i teorin, men det kanske inte går att hitta dem. Svåra frågor kan avvisas som ”meningslösa spekulationer”. Om någon lärofråga verkligen besvarar dig, kommer du vanligen att få rådet av din studieledare att ”vänta på Jehova” – ett koduttryck som betyder antingen att: Hon har också undrat, men aldrig fått något svar, eller... Sällskapet Vaktornet har helt enkelt inte formulerat något svar än.

Med denna knappt märkbara svängning av var tonvikten placeras, flyttas din lojalitet över från Bibeln till Sällskapet Vaktornet. Detta kommer att bli det nya temat i dina samtal: Sällskapet Vaktornet är källan till alla svar, och även om svaren ibland är motsägelsefulla eller helt enkelt felaktiga, kommer de att bli korrigerade ”i sin rätta tid”. (Se The New Light Doctrine)

Verkliga profeter

Allteftersom du närmar dig att bli en fullvärdig medlem av Jehovas vittnen, kommer du att lita mindre på Bibeln och mer på uttalanden gjorda av Sällskapet Vaktornets styrande krets. Den aura av ofelbarhet som omger Bibeln börjar kasta en del av sin glans över det dussintalet män i Brooklyn som avgör vad vittnena skall betrakta som ”sanningen”.

De här männen hävdar naturligtvis inte uttryckligen att de är ofelbara. Deras tidigare meriter gör detta omöjligt. Snarare tonar de ner sina anspråk på auktoritet genom att hävda att de är Guds representanter på jorden, ledda av Guds ande.

Ju längre du är ett vittne, desto mer kommer du att se dessa män som verkliga profeter (även om de undviker att använda termen ”profet”). Du kommer att ha en tendens att blunda för deras fel som ”mänsklig ofullkomlighet”; samtidigt som du inte desto mindre låter dem få full auktoritet över ditt liv. Detta är en gradvis process, till största delen tillägnad genom samspel med andra vittnen. Som tidigare nämndes (Se ”Frågat och besvarat”), har vittnena behov av säkerhet, och de kommer att hålla fast vid föreställningen att de har funnit detta, även om

dagens version av ”sanningen” skiljer sig en del från gårdagens.

Aktivt deltagande

Som en regelbunden mötesbesökare kommer du vänligt att uppmantras att delta i vittnenas aktiviteter, till exempel att predika från dörr till dörr. Om du samarbetar, kommer din väg att bli behaglig, du kommer att accepteras som en som ”gör goda framsteg”. Men om du håller dig tillbaka kommer vänligheten snart att bytas mot en vassare udd. Förstår du inte att vi lever i de sista dagarna? Förstår du inte att detta är något som Jesus predikade att vi skulle göra?

Vid fortsatt motstånd kommer ökad press. Vill du bli underkänd när du står inför Gud för att dömas?

Dina spröda visioner om paradiset kanske börjar blekna lite, när du märker att mycket handlar om presentationer. Du har inte blivit ”förlåten och pånyttfödd” (som många kristna samfund lär), utan du kommer att behöva arbeta varje dag för din frälsning. Du kommer aldrig att få veta om du är ”frälst” förrän Jehova talar om det för dig.

Din situation är nu sämre än den var förut. Tydligt måste du göra allt det som Sällskapet Vaktornet säger åt dig att göra, annars kommer du att bli tillintetgjord.

En del ”hoppas av” indoktrineringsprocessen i det här stadiet, men har kvar en gnagande känsla av att ha vänt Gud ryggen. Du kanske väljer att följa Sällskapet Vaktornets ledning. När allt kommer omkring (kanske du tänker), har de någonsin ljugit för dig tidigare?

Dop

Vid det här laget kommer din studieledare att börja tala om ”nästa logiska steg” – ett som kommer att förbättra dina chanser att räddas undan tillintetgörande. Hon kommer att säga att tiden är inne för dig att bli döpt.

Dopet är en ceremoni där man sänks ned under vatten och som också inbegriper att man gör flera högtidliga löften – varav ett är att godta Sällskapet Vaktornets vägledning. Dessa dop sker ofta i stora grupper (”massdop”). Detta gläder vittnena eftersom det visar att deras religion växer. En biverkan (om du hyser några kvardröjande tvivel) är att det är mycket svårt för dig att ändra dig i sista minuten när du är omgiven av hundratals eller tusentals vittnen.

När du en gång är döpt, är du ett Jehovas vittne, och förväntas följa alla regler och vara med vid alla möten. Samtidigt kommer den ”kärleksmåltid” som välkomnade dig när du först kom till församlingen att bli märkbart nedtonad. Ja, nu kommer du själv att förväntas att visa samma entusiasm för nykomlingar som du själv fann så gripande.

Om du skulle tycka att det är lite skrymtaktigt att handla på det sättet, kan du alltid skylla dina känslor av olust på Satan.

Checklista

Här är en summering av det som äger rum när Jehovas vittnen förbereder dig för att bli döpt...

Undvikande av tal om att "gå med" i religionen

Förberedande läsning och understrykning av studiematerialet

Nya Världens översättning av Bibeln används

Mer tid används med studieboken än med Bibeln

Ingen uppmaning att studera sammanhanget till ett citerat skriftställe

Svårbegripliga frågor upphöjs till ämnen av stor vikt

Bibelns ofelbarhet understryks

Det "enda rätta" svaret ges omedelbart efter att en fråga presenterats

Debatter om tvistefrågor undviks eller uppskjuts i det oändliga

Grå områden accepteras inte; saker och ting är precis så och så

"Säkerhet" som lockbete – svar på allting

Uppmaning att ta del i vissa av vittnenas aktiviteter

Gradvis introduktion i inskränkningar som läggs på vittnena

Entusiastisk uppbackning när du besöker Rikets sal

Intrycket att de har alla svar betonas ytterligare

Lojaliteten överflyttas gradvis till Sällskapet Vaktornet

Dop

Predikande från dörr till dörr och regelbunden mötes närvaro

Till vem skall vi gå?

Vaktornets indoktrineringsprocess tar aldrig slut. Du skall gå på flera möten i veckan, studera tidskrifter och böcker, och du förväntas också att gå och predika från dörr till dörr åtminstone 10 timmar i månaden.

När du drar dig undan från "värdsligt umgänge" (dvs dina gamla vänner och din familj) och kommer närmare vittnena, märker du att du under en allt större del av din tid utsätts för deras världsbild. Eftersom vi är sociala varelser, är det i en sådan situation oundvikligt att våra egna uppfattningar sakta anpassas till gruppens.

Allt detta ger dig mycket lite tid att tänka kritiskt beträffande det du blir lärd – om man nu antar att du vill tänka kritiskt när det gäller detta.

Vi det här laget har du nämligen fått nya vänner och du har förändrat ditt liv. Du har platser att gå till, människor att besöka, och hela tiden finns detta "underbara hopp för framtiden" där. Du vill helst inte ens tänka på att allt kanske inte står riktigt rätt till i din nya religion.

Om du frågar om det kan finnas en annan religion som är precis lika bra eller (gud förbjude) till och med bättre, kommer man att fråga dig: "Vem var det som lärde dig allt det du vet nu?" Detta brukar av ex-vittnen kallas "Till vem skall vi gå?"-argumentet, med hänvisning till Johannes 6:60-69.

I det skriftstället frågade Jesus sina apostlar om de tänkte lämna honom eftersom hans predikande hade bli-

vit kontroversiellt. Simon Petrus svarade: "Herre, till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets ord, och vi tror och vi förstår att du är Guds helige."

En utsuddad skillnad

Nya vittnen når så småningom stadiet att de tänker så om Bibelsällskapet Vaktornet. Det är det som har "det eviga livets ord" och som de "tror". Dessutom "vet" de att Sällskapet Vaktornet har gudomlig vägledning.

Denna tro blir så stark att vittnena ibland suddar ut skillnaden mellan Sällskapet och Gud. Enligt deras världsbild är deras religion en "teokrati" (styrd av Gud), med Sällskapet Vaktornet som den jordiska representanten. Precis som en ambassadör med auktoritet talar för sin regering, så talar också Sällskapet Vaktornet för sin.

Det är svårt att hylla (i handling eller genom sin inställning) någonting eller någon som du inte kan se. Sällskapet Vaktornet är å andra sidan en världsvid byråkrati med en tydlig struktur och ett känt geografiskt centrum (Brooklyn, New York). Högkvarteret i Brooklyn är ett slags "Mecka" för vittnena. Även om jag inte vill dra jämförelsen alltför långt tror jag att en resa för att besöka högkvarteret är som en muslimsk hajj för vittnena. En del vittnen planerar sin semester runt att besöka "Betel" (en term som används för avdelningskontor i allmänhet, och Brooklyn i synnerhet).

En del har liknat detta vid att "böja knä för människor". Det ligger förvisso i den mänskliga naturen att vilja ha något som på ett konkret sätt representerar det som inte går att förstå eller beskriva. Betecknande nog hänvisas ofta till Sällskapet Vaktornet som "Guds synliga organisation". Tänk på det här citatet från sidan 22 i numret för 15 januari 1983 av The Watchtower [Vaktornet]: "Hur visar sig sådant oberoende tänkande? Ett vanligt sätt är att man ifrågasätter de råd som ges genom Guds synliga organisation."

I bara två meningar beskriver artikeln vad vittnena uppfattar som en fara för "rättänkande" kristna. Oberoende tänkande kan leda till att man börjar tvivla på Sällskapet Vaktornets auktoritet.

I förlängningen ses motstånd mot Sällskapet som motstånd mot Gud. Med ett så ädelt och upphöjt uppdrag tror Sällskapet också att det är bemyndigat att utöva en oerhörd kontroll över sina efterföljares sinnen och hjärtan.

När foten tar steget över gränsen

Du kanske tror att denna "ställföreträdande kontakt med Gud" skulle göra den vanlige medlemmen upprörd, men det gör det sällan. De har godtagit Sällskapet som kanalen till att få del av Guds vishet, precis som hängivna katoliker ser påven som sin kanal till Gud. Det var förvisso inte vittnena som uppfann idén att överlåta sig åt människor, att lämna den "tunga andliga biten" till dem som förväntas vara mer kvalificerade.

Inte desto mindre är det en del vittnen som till slut gör

uppror mot den här anordningen. Sällskapet Vaktornet har ett sätt att förhindra att sådant tänkande breder ut sig. ”Äldsteboken” (”Ge akt på er själva och på hela hjorden”) har följande att säga.

”Avfall inbegriper aktiviteter riktade mot Jehovas sanna tillbedjan eller hans fastställda ordning bland sitt överlämnade folk. Individer som uppsåtligt sprider (envist håller fast vid och talar om) läror som strider mot Bibelns sanning så som den lärs ut av Jehovas vittnen är avfällingar.”

Lägg märke till hur bibliska sanningar mycket nära jämföras med det som ”lärs ut av Jehovas vittnen”.

Individer som framhärdar i oberoende tänkande tas om hand i flera steg. Först: ”De som har uppriktiga tvivel skall få hjälp och behandlas barmhärtigt.”

Det här är ett försök att genom att vädja till förnuftet vänligt avleda någon från att bilda sina egna uppfattningar beträffande bibliska ting. Om detta inte fungerar, har de äldste ett antal alternativ att välja mellan, sådant som dömande kommittéer, offentlig tillrättavisning, att bildligt ”märka” individen, ensidigt förklara att personen tagit avstånd (dvs. säga att de har lämnat), eller utesluta (dvs. exkommunicera, bannlysa).

Uteslutning – i praktiken att kasta ut en individ ur Jehovas vittnens världsvida brödraskap – är det som innebär det allra mest förödande slaget mot individen bland de metoder som räknats upp så här långt. Men alla dessa metoder tjänar som varnande exempel för andra som kanske hyser tvivel.

De lär sig snabbt att hålla tyst. De vill inte återvända till världen utanför, den som de nu uppfattar som en ond, kärlekslös plats.

Dessa metoder tvingar fram samförstånd. Ett skäl till att vittnena tror att de har Guds välsignelse är att allesammans tycks ha samma uppfattningar.

Hur skulle det kunna vara annorlunda om de som kommer med invändningar kastas ut?

Även skrällen för att bli utesluten bleknar i jämförelse med utsikten att bli tillintetgjord vid Harmageddon och gå miste om det eviga livet på en paradisisk jord.

Den högsta muren

Det finns en sista, djupare motivation att förbli ett vittne. När du en gång har identifierat Sällskapet Vaktornet som Guds utvalda kanal gentemot mänskligheten, blir att vända dem ryggen liktydigt med att förkasta Gud.

Den här sortens rädsla är så djupt rotad i våra psyken att det är omöjligt att uttrycka i ord. Om du lämnar vittnena, kommer du att finna att du är ensam i ordet djupaste tänkbare innebörd. Ensamheten kan bli ännu mycket större om du (som ofta är fallet) har familjemedlemmar bland vittnena som helt tar avstånd från dig, för att undgå att smittas med den pest som tydligen har drabbat dig. De kanske till och med anklagar dig för att stå under demonernas inflytande.

Checklista

Här är några av de medel med vilka man tvingar dig att fortsätta att vara ett Jehovas vittne...

Kontinuerliga möten och studerande lämnar inte mycket tid till något annat

Du skaffar dig nya vänner

Du lägger dig gradvis till med tankemönster från dina nya vänner

Du förvärvar en djup känsla av stolthet för din nya religion

Du kommer att betrakta världen i ”vi och dem”

Du kan inte se några alternativ till vittnena

Du avråds aktivt från att undersöka sådana alternativ

Du blir övertygad om att Sällskapet Vaktornet är Guds kanal

Du börjar bli mycket noga med att följa alla regler

Du kan börja oroas för tillrättavisning från de äldste

Du ser att alla är eniga i sina åsikter (en bieffekt av disciplin)

Du oroas dig för att bli utstött av vänner och familj (som är vittnen)

Du oroas dig över att bli avskuren från eller tillintetgjord av Gud

Du vill verkligen ha det vittnena har lovat dig

Slutsats

Vittnena erbjuder en elitistisk social miljö, en känsla av säkerhet och ett hopp om någonting bättre. Detta är sådant som de flesta människor mycket gärna skulle vilja ha. Det krävs stort mod att ge upp allt detta.

Det är mycket svårt att möta den här utmaningen ensam. Om du har bestämt dig för att lämna vittnena, bör det viktigaste för dig vara att söka allt stöd du kan få, genom böcker, artiklar, webbsidor – och människor. När du flyttar från ditt ”nya” liv till ett ännu nyare, kommer du att se att världen inte är så mörk och ruskig som vittnena har fått dig att tro. Kärleken finns överallt, i många skepnader.

Men var försiktig så att du inte lämnar vittnena och hoppar rätt in i en annan hårt styrd grupp (religiös eller annan). Ta tid på dig, och minns alltid sentensen: Tout ce qui brille n'est pas or – allt är inte guld som glimmar. Tänk själv, och fortsatt att ställa frågor.

Appendix 1 – Guds namn

I ett avseende är Nya Världens översättning överlägsen de flesta andra översättningar, men samtidigt blir dess styrka dess största svaghet. Detta har att göra med användandet av namnet ”Jehova”.

De flesta översättningar ersätter Guds namn med ”Herren” (ofta med versaler, dvs. ”HERREN” [Så var fallet i 1917 års svenska översättning, men i den nya Bibel 2000 står det helt enkelt ”Herren”. Övers. anm.]) Den här traditionen härleder sig från den judiska regeln om att Guds namn inte fick uttalas. (Vilken i sin tur utan tvivel har att göra med att man ville undvika att ”missbruka Guds namn” – ett av de tio budorden).

”Bäst att vara på den säkra sidan” tycks vara den inställning de flesta översättare har. Så djupt rotad var seden att undvika Guds namn att man inte har funnit några originaltexter som har namnet utskrivet helt och fullt. Därför vet vi inte säkert hur Guds namn ursprungligen uttalades.

Originallets hebreiska använde inte några vokaler, så Guds namn återgavs som YHVH [eller JHVH]. Så småningom införde den masoretiska översättningen av Bibeln särskilda tecken för vokaler. Men när man kom till namnet YHVH använde översättarna vokaler från ”Adonai” (som betyder ”Herre”) för att påminna läsaren att säga ”Herren” i stället för Guds namn. På så sätt blev YHVH = YaHoVaH.

En del forskare menar att namnet bör uttalas Yahveh [Jahve], medan andra föredrar Yahweh. Det är troligen omöjligt att bevisa vilket som är rätt hur man än bär sig åt.

Appendix 2 – Firande av högtider

Jehovas vittnen ”firar” inte – åtminstone inte på det sätt som de flesta människor uppfattar ordet.

Firanden som har den allra minsta anknytning till hedniska högtider betraktas som befläckade, till och med om de delar som har ”fläckar” tas bort.

Ett vittne skulle aldrig ha en julgran, till exempel, eftersom sådana ”Tanenbaums” en gång i tiden användes av druider. Vittnena kan inte betrakta det som ”bara ett träd”. Julen förknippas också med de vilda romerska Saturnalierna enligt följande logik: Tidiga kristna införde julfirandet vid ungefär samma tid på året för att ge de kristna något nyttigare att syssla med. (Vittnena tror inte att Jesus föddes den 25 december, och bibelforskare instämmer med dem på den punkten.)

Födelsedagar fördöms eftersom de inte framställs i positiv dager i Bibeln. Johannes Döparen halshöggs på en födelsedag – se Matteus 14:6-11.

Vittnena hävdar också att födelsedagar upphöjer en individ, när all ära bör gå till Gud. Påsk [Eng.: Easter] firas inte eftersom den inte nämns i Bibeln. Men vid den tiden på året utför vittnena en ritual som är känd som ”Herrens aftonmåltid” och som vagt påminner om den katolska nattvarden. Ritualen är också känd som ”Åminnelsen” eftersom den grundar sig på ett påbud av Jesus att hans efterföljare skulle ta del av vin och osyrat bröd till minne av honom.

Det enda firande som iaktas av vittnena är firandet av bröllopsdagar. Medan argumentet om att ”ge ära åt människor” som tillämpas på födelsedagar också borde kunna användas på bröllopsdagar, har vittnena inte funnit anledning att göra det.

Ett vittne kan påpeka att varje dag borde vara värd att fira, och att vi inte behöver en särskild dag för att tillbedja och vara glada. Där kan de ha en poäng!

Appendix 3 – Kristen anda

Jehovas vittnen har en rätt inskränkt syn på vad som händer i andra kyrkor, eftersom de ”avråds” (dvs. i praktiken förbjuds)

från att besöka andra platser för gudskyddet.

Många vittnen – och jag var en av dem – har en känsla av att en Rikets sal är en plats där luften praktiskt taget vibrerar av Guds kärlek och härlighet, medan andra kyrkor har en kvalmig stank av sataniskt inflytande.

Det är sant att en del kyrkor är dystra platser. Men många kyrkor överflödar av entusiasm och välvilja. Denna positiva anda riktas mot alla – inte bara till nykomlingar. Människor sprudlar av glädje.

De flesta som för första gången besöker en Rikets sal noterar att den är ren och att barnen uppför sig förbluffande väl. Kanske uppfattar en del mer än så, men nykomlingar känns lätt igen och blir så uppmärksammade och omhändertagna att de knappast får en chans att se sig närmare om. En mer objektiv iakttagare skulle notera att vittnena visar upp en sorts ”fatalistisk glädje”. De är glada åt att vara vittnen, men det finns också ett drag av sorg hos dem, som kanske har sin grund i vittnenas stränga lära om frälsning. Denna dystra livssyn maskeras vanligen rätt väl med leenden och fryntlighet, men den blir särskilt tydlig när de sjunger sina sånger.

Jag har försökt att undvika att alltför mycket föra fram egna åsikter i den här artikeln, men jag måste säga att (enligt min åsikt) en sak som fattas i Rikets sal är äkta, ohämmad glädje. Även om vittnena är trevliga människor, påverkas deras livssyn av deras tro att miljarder människor snart skall slaktas, under ”Guds stora domsdag” (Harmageddon).

Även om de flesta vittnen verkar se fram mot den här massakern, är det svårt att förstå hur de kan vara fyllda av glädje med en sådan katastrof lurande i bakhuvudet.

Om du besöker en Rikets sal, lyssna när man sjunger. Lyssna sedan till sångarna i några andra kyrkor. Kan du höra skillnaden?

Appendix 4 – Vittnenas språk

Vittnenas språk kännetecknas av omskrivande uttryck, ”kodord”, idiomatiska fraser, och några neologismer (språkliga nybildningar). Det skulle vara omöjligt att ge sig ut för att vara ett vittne utan att lära sig deras jargong – du skulle bli avslöjad några ögonblick efter att du öppnat munnen. Detta är inte särskilt märkligt. Lingvister talar om vad de kallar en ”språklig gemenskap” [Eng.: speech community], som omfattar en mängd olika människor som uttrycker sig på ett liknande sätt. Gemenskapen, eller ”samhället”, behöver inte befolka en enda speciell plats.

Stabiliteten i vittnenas språkliga gemenskap stärks av deras litteratur. Vissa uttryck ”blir på modet” medan andra kastas på sophögen. Under

1960-talet talade vittnena till exempel inte om sig själva som en ”religion”, utan föredrog termen ”nation”. Termen ”kyrka” ansågs också olämplig. Flera årtionden senare har dessa termer åter blivit godtagna som passande. Bara den som umgås aktivt med vittnena kan hålla sig up-to-date med de senaste trenderna i vittnes-språket. Genom att regelbundet läsa litteraturen och vara med vid deras möten, kan du sluta dig till vilka uttryck som är ”inne” och vilka som är ”ute”.

Mycket skulle kunna skrivas om vittnes-språk, som kunde förklara deras speciella sätt att använda termer som: Passande · Kristenhet · Barmhärtighet · Uppförande · Uppmuntran · Ofullkomlighet · Oberoende · Inspiration · Förföljelse · Räddning · Snava · Världen · Teokratisk Sanning · Uppbyggande

Tyvärr faller en djupare analys av vittnes-språket utanför den här artikelns område. Vittnes-språk och andra former av jargong är inte skändliga komplotter avsedda att kontrollera människor. Det är en naturlig utveckling i grupper eller samhällen som har etablerat gränser mellan sig själva och andra.

Appendix 5 – Kulter

OBSERVERA: Vissa ord som används nedan, sådana som "kult" och "hjärntvätt" har använts av olika grupper för att uttrycka olika åsikter.

Därför har den exakta innebörden en tendens att bero på vilken person du talar med. Jag skall försöka klargöra hur jag använder orden, men jag inser att mina definitioner kanske inte stämmer med dina. Detta är ett semantiskt problem, som jag hoppas inte skall skymma sakfrågan.

Även om Jehovas vittnen stämmer in på mycket av det som krävs för att bli betraktade som en "kult" [Eng.: cult; det engelska ordet motsvarar inte exakt det svenska "kult", utan kanske snarare "manipulativ sekt". Jag har ändå valt att översätta cult med "kult". Övers. anm.], tror jag att termen är alltför hård för att beskriva deras religion. Jag föredrar termen "High Control Group" (HCG) [ung. "hårt styrd grupp"] eftersom det huvudsakliga problemet med vittnena (som jag ser det) är detta: Uttalanden och skrivelser från deras ledare (den styrande kretsen) leder till att varje detalj i individens liv och tänkesätt blir styrt.

Enligt min åsikt förtjänar vittnena inte etiketten "kult" eftersom
De hjärntvättar inte människor
De begränsar inte människors fysiska rörelsefrihet
De hotar inte människor med fysiskt våld
De försvagar inte människor genom fysiska (materiella) försäkelser
De tekniker som vittnena använder är inte så hårdhänta och klumpiga som de som beskrivs ovan. Men de har utvecklat effektiva substitut.

Förändring av personligheten

Låt oss se på en anklagelse som riktas mot vittnena: Att de "hjärntvättar" människor...

"Hjärntvätt" innebär (enligt en definition) en påtvingad förändring av en individs personlighet medelst berövande, hindrande av rörelsefriheten och fysiska hot. Teorin säger att när människor reduceras till ett icke människovärdigt (eller "regredierat" eller "infantilt") stadium, kan nya tankar "fyllas på" i dem, och dessa tankar kommer att fastna. Oavsett om den här metoden fungerar eller inte, är det helt klart inte vad som sker med vuxna som ansluter sig till Jehovas vittnen.

Vittnena använder sig av en mjukare form för att förändra personligheten, där de "fysiska" metoderna ersatts av psykologisk manipulation. Jag kallar detta "indoktrinering". En del kan tycka att det ordet inte är starkt nog, men du vet åtminstone vad jag menar med termen.

I stället för fysiska inskränkningar använder vittnena sociologiska och ideologiska inskränkningar. I stället för fysiska hot använder de mardrömslika historier om framtida förintelse.

Även om de här teknikerna kan tyckas osmakliga för dig, finns det en stor skillnad mellan hjärntvätt och indoktrinering: Den som blir indoktrinerad har mycket större möjlighet att göra sig fri.

Förändringens utmaning

Efter att ha sagt det, måste jag erkänna att vittnena har slipat sina verktyg mycket vassa. Den här artikeln har försökt att demonstrera hur människor gradvis kan föras in i den världsbild som vittnena har. Väl på insidan, finner de att det är ett oliknande, cirkelrunt fängelse som det är svårt att fly ifrån.

Även om det inte är lätt att komma loss från denna "sinnets rävsax", kan det ske om individen verkligen är ärlig, i ordets djupaste mening, och är villig att fortsätta sökandet efter sanningen oavsett vart den leder. Detta betyder ofta att välja mellan det som är sant och det som är trösterikt.

En allvarlig sak

Tyvär är saken inte alltid så okomplicerad. En del kan lämna vittnena med de bästa avsikter för att inte alls hitta något ljus i slutet av tunneln – ingen lindring av något slag. Deras tänkande (eller deras "tro", om du så vill) har blivit så i grunden förändrat att de för alltid kommer att vara utestängda från "det utlovade landet" – vilket som helst utlovat land. Detta skulle vara en bitter pyrrhusseger: Sanningen skulle segra, men livet skulle förlora.

När det gäller det personliga välmåendet, skulle sådana individer må bättre av att fortsätta att vara vittnen. Jag hoppas att detta kan illustrera vad som står på spel när någon försöker lösa upp indoktrineringen. Ju längre en individ är kvar bland vittnena (skapar sociala kontakter, bildar familj), desto större blir det här dilemma.

Överraskad av befrielsen

I mina erfarenheter som (självutnämnd) avhopparrådgivare, har jag funnit att de flesta ex-vittnen inte omedelbart förstår hur de har kommit ut. De kan "stå utanför Vaktornets murar" och fortfarande tro att de är på insidan. Indoktrineringen är djupt rotad tack vare ständig repetition. I sådana fall måste "flyktplanen" formuleras på ett undermedvetet plan, eftersom det medvetna sinnet är uppbundet av vittnenas läror och de olika psykologiska barriärer som har rests. Den här självcensurerande processen har beskrivits med skrämmande tydlighet i boken "The Orwellian World of Jehovah's Witnesses", av Heather och Gary Botting. För en annan analys av vittnenas psykologi – och hur den verkar för att förhindra undflykt – se artikeln Debating With Jehovah's Witnesses.

Är Jehovas vittnen en kult?

Så ... är vittnena en "kult", en "hårt styrd grupp", eller någonting annat? Dessa uttryck är bara ord. Det har ingen betydelse vilken etikett du sätter dit. För många människor är det den ideala religionen. Men för andra är det en förödande erfarenhet som kan ruinera deras liv och föra med sig stor smärta för deras närstående. När vi har med individer att göra, tror jag inte att det viktiga är vilka ord vi använder, utan de verkningar vi ser – och den medkänsla vi kan känna.

Litteratur

A History of God; Karen Armstrong; Ballantine Books, New York, 1993; ISBN 0-345-38456-3

The Orwellian World of Jehovah's Witnesses; Heather and Gary Botting; University of Toronto Press; Cloth ISBN 0-8020-2537-4 or paperback ISBN 0-8020-6545-7.

Jag tror att denna bok har slutat tryckas. Om så är fallet, kan man troligen skaffa ett exemplar genom samarbete mellan kommunbiblioteken.

Pay Attention to Yourselves and to All the Flock, Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania, 1991;
En bok med begränsad spridning för äldste bland Jehovas vittnen; utdrag citerade enligt journalistiska "fair use"-principer.

The Trumpet of Prophecy; James A. Beckford; Wiley, New York, 1975; ISBN 0470061383; "A Halsted Press book".

The Watchtower (tidskrift); Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania; ISSN 0043-1087